

---

## Sống trong ảo tưởng

**Khuất Phong Nguyễn Đình Phùng**

Nền kinh tế Hoa Kỳ càng ngày càng đi vào chỗ xuống dốc không thảng. Thị trường chứng khoán tại Wall Street biểu tượng bằng chỉ số Dow Jones ngày thứ sáu 29 tháng 2 vừa qua mất đi 315 điểm, đi xuống như thể trong 4 tháng liền, làm các nhà đầu tư lên ruột, thi nhau bán stock bỏ của chạy lấy người!

Lý do là cuộc khủng hoảng về tín dụng một ngày một lan rộng, các ngân hàng lớn nhất đều lỗ lỗ mất đi hàng vài chục tỷ Mỹ Kim mỗi ngân hàng, không những thế lan sang các công ty về bảo hiểm. Như công ty bảo hiểm lớn nhất là AIG cũng tuyên bố mất cả gần chục tỷ làm Wall Street nản lòng vì không thấy ánh sáng cuối đường hầm cho cuộc khủng hoảng tín dụng kéo dài đã mấy tháng nay. Ngoài ra thăm dò dư luận về lòng tin tưởng của người tiêu thụ, consumer confidence, xuống đến mức thấp nhất gần kỷ lục, chứng tỏ người dân không còn tin vào tương lai, chỉ thấy chuyện thất nghiệp gia tăng, làm ăn khó khăn hơn, không còn tiền để tiêu như trước. Đây là điểm rất quan trọng vì hiện nay mức tiêu thụ của người dân Mỹ đã nằm giữ đến 2/3 của mức tổng sản lượng quốc gia, gross national products, nếu dân Mỹ giảm chi tiêu, các hoạt động kinh tế của Hoa Kỳ sẽ ngưng trệ và kinh tế suy thoái ngay!

Khủng hoảng tín dụng hiện nay bắt nguồn từ quả bóng địa ốc bị bể tan tại Hoa Kỳ. Khi giá nhà cửa leo thang đến mức phi lý tại các vùng nóng bỏng như California, Florida, Nevada, Arizona, New York... và bắt đầu đi xuống, quả bóng địa ốc căng phồng bị xì hơi dần và bây giờ đã đến lúc tan tành. Các ngân hàng và các công ty đầu tư mua những trái phiếu do mortgage nhà cửa tạo thành bị lỗ lỗ và thị trường mua bán những trái phiếu này bị tê liệt hẳn, đến bây giờ sau hơn nửa năm cũng chưa hoạt động lại được. Không những thế, sự tê liệt này lan rộng sang các thị trường về tín dụng

khác theo kiểu dây chuyền, làm các ngân hàng và công ty đầu tư không còn dám cho vay nữa, sợ bị mất thêm tiền. Lòng tin tưởng là yếu tố căn bản cho hoạt động về tín dụng và ngân hàng nay không còn nữa, ngay cả các ngân hàng trên toàn cầu cũng không tin nhau, không cho nhau vay, hay chi với giá cửa cổ! Kết quả là các hoạt động kinh tế chậm hẳn lại và suy thoái bắt đầu.

Câu chuyện bắt đầu bằng một quả bóng bị bể khác năm 2001. Sau khi thị trường chứng khoán Wall Street tụt dốc vì quả bóng do các công ty kỹ thuật technology tiêu tủng và sau vụ 9-11, kinh tế Hoa Kỳ đi vào suy thoái. Ngân hàng trung ương Federal Reserve Bank với Greenspan là chủ tịch cho giảm lãi suất tối đa, xuống còn 1%. Kinh tế hồi phục lại nhưng vì lãi suất quá thấp, việc xây cất nhà cửa và cho vay mua nhà tăng vùn vụt. Giá nhà cứ thế đi lên tạo thành quả bóng địa ốc. Ngoài ra các việc kiểm soát cho vay mua nhà không được coi trọng, ai cũng có thể nộp đơn vay tiền mua nhà được, dù không có công việc, không đủ tiêu chuẩn để trả nợ... đều được cho vay dễ dàng! Kết quả là lạm dụng tối đa, các ngân hàng và công ty đầu tư nhắm mắt cho vay để kiếm lời, bất chấp hậu quả. Ai cũng tin tưởng là giá nhà cửa chỉ đi lên không đi xuống, không ai sợ bị lỗ lãi mất tiền. Nhưng đến khi mức phi lý xảy ra, như một căn nhà cũ kỹ, xập xệ nếu ở Houston chỉ đáng giá chừng 40, 50 ngàn, cùng một căn như thế tại California đã lên đến mức khủng khiếp là 400 ngàn! Trong cơn sốt nhà cửa, có thể nói dân Mỹ nhất là những người sinh sống tại các vùng nóng bỏng nói trên đã hoàn toàn sống trong ảo tưởng từ năm sáu năm nay.

Lấy thí dụ như anh Smith, sống tại Los Angeles, đi làm hai vợ chồng có lợi tức khoảng 60 ngàn một năm, thuộc loại trung lưu. Mười năm trước mua nhà khoảng 100,000, mỗi tháng trả 1,000 tiền vay nhà. Bây giờ giá nhà lên thành 500,000, nếu Smith theo gương một số bạn người Việt khôn ngoan làm cùng hăng, bán nhà lời được 400,000 mang tiền sang Houston mua trả

cash một căn nhà tương tự như căn nhà đang sống, chỉ mất chừng 60,000, còn lại bao nhiêu tiền hoặc bỏ ngân hàng lấy lời tiêu dần, hoặc mua một grocery store, tiệm giặt... làm ăn để hy vọng làm giàu thêm! Nhưng Smith tin tưởng là giá nhà tại Cali chỉ có lên không bao giờ đi xuống, hy vọng năm sau sẽ tăng thành sáu bảy trăm ngàn như chơi! Smith refinance căn nhà, lấy mortgage kiểu chỉ cần trả tiền lãi tối thiểu gọi là lãi xuất chọc gheo, teasing rate, ba năm sau mới bắt đầu trả vốn. Smith như thế cũng lấy ra được 400,000, nhưng thay vì làm ăn hoặc để ngân hàng lấy lời, Smith cảm thấy mình giàu có, chưa bao giờ có nhiều tiền như vậy, tiêu tiền tối đa, mua thêm hai chiếc xe đắt tiền cho vợ và con, đi nghỉ hè ngoại quốc, mua sắm lung tung hết furniture mới đến flat panel TV treo trên tường... Kết quả sau vài năm số tiền kia đã tiêu gần hết. Bây giờ tiền mortgage bắt đầu reset, theo đúng giá không còn trả tiền mỗi tháng teasing rate và trả tiền lãi không như trước. Như thế, với mortgage 500,000 của căn nhà, Smith sẽ phải trả 5 ngàn mỗi tháng, không phải chỉ có 1 ngàn như trước! Với tiền nhà mỗi tháng mới phải trả này, lương hai vợ chồng đi làm chỉ vừa đủ để trả tiền nhà, không còn tiền ăn!

Nếu giá nhà giữ nguyên, Smith có thể bán nhà đi trả nợ và đi thuê sống đỡ. Nhưng bây giờ giá nhà đi xuống, thay vì 500,000, giá nhà tại Cali đã mất đi 20% chỉ còn 400,000. Nếu bán Smith vẫn còn nợ nhà bằng! Kết quả là số tiền lấy ra do refinancing đã tiêu hết, tiền lương không đủ hay chỉ vừa đủ trả tiền nhà, thiếu tiền ăn. Smith không trả nổi phải để foreclosure mất nhà, mất credit. Và nếu kinh tế đi xuống nữa, thất nghiệp tăng, một trong hai vợ chồng bị layoff, Smith sẽ thành người nghèo khổ homeless!

Tình trạng như Smith hiện đang xảy ra hay sẽ xảy ra với hàng chục triệu người Mỹ ở trong tình cảnh tương tự. Vào cuối năm 2008 hay đầu năm 2009, hàng chục triệu người đi làm refinancing sẽ có tiền nhà mortgage phải reset với giá tiền trả mỗi tháng mới cao hơn trước gấp

bội và như thế nạn foreclose sẽ còn tăng vùn vụt trong năm 2008 và kéo đến 2009. Khi nhà cửa foreclose nhiều, giá nhà bị áp lực này sẽ còn đi xuống hơn nữa và vòng lẩn quẩn xấu sẽ chỉ gia tăng, ít ra trong vài năm nữa.

Trong năm 2006, ở mức cao điểm nhất của quả bóng địa ốc, mức refinancing của dân Mỹ lấy tiền ra từ căn nhà của mình để tiêu lên đến mức khủng khiếp là 800 tỷ Mỹ Kim mỗi năm! Số tiền lớn lao này đã cho dân Mỹ ảo tưởng là mình giàu có, tiêu tiền như nước, mua sắm loạn. Nhờ thể kinh tế Hoa Kỳ thịnh vượng, dân càng tiêu nhiều, kinh tế càng chạy và càng phồn thịnh. Các nước Á Châu đặc biệt là Trung Hoa đã hưởng lợi nhiều nhờ xuất cảng hàng hóa sang Hoa Kỳ cho dân Mỹ tiêu. Kinh tế Trung Hoa phát triển phi mã hơn 10% mỗi năm cũng do tiền dân Mỹ refinancing lấy từ nhà cửa này ra để tiêu và mua đồ nhập cảng của Trung Hoa. Nhưng như thí dụ về trường hợp của anh bạn Smith nói trên cho thấy, đây chỉ là ảo tưởng, tưởng rằng có tiền nhưng không phải thế, chỉ là tiền đi vay để tiêu và không trả nổi khi quả bóng địa ốc bị bể!

Nếu nhân trường hợp cá nhân của Smith lên vài chục triệu lần, ta có thể thấy ngay kinh tế Hoa Kỳ đang lâm vào tình trạng thê thảm khó lòng giải quyết nổi. Với Ngân Hàng Trung Ương do Bernanke làm chủ tịch cắt giảm lãi suất và chính quyền Bush cùng Quốc Hội thông qua việc trả thuế cho dân để kích thích kinh tế, có thể suy thoái sẽ đỡ phần nào. Nhưng hiện nay kinh tế Hoa Kỳ ở tình trạng nguy hiểm hơn là lạm thoái, vừa suy thoái vừa lạm phát, các biện pháp này sẽ làm lạm phát tăng lên vùn vụt trong tương lai. Đây là lý do giá dầu hỏa hiện nay đã tăng hơn 100 đô la một thùng dầu, cũng như giá vàng đã tăng đến gần 1000 đô la một ounce, chứng tỏ các nhà đầu tư tin tưởng mức lạm phát sẽ tăng nhiều trong tương lai. Lý do khi lạm phát, tiền mất giá, mọi người thi nhau mua vàng để giữ giá trị. Trong khi đó tiền Mỹ Kim mất giá thê thảm so với đồng euro và đồng yen, ngày thứ sáu 29 tháng 2, một

euro ăn hơn 1.5 Mỹ Kim, một kỳ lục từ trước đến giờ!

Tóm lại trong vòng năm sáu năm nay, dân Mỹ đã sống trong ảo tưởng kinh tế. Tưởng rằng mình giàu có do nhà cửa lên giá ở mức phi lý, dân Mỹ bán non nhà để lấy tiền tiêu cho sướng. Nhưng quả bóng địa ốc đã bể tan tành, các ảo tưởng này trở thành mây khói, dân Mỹ bây giờ mới ý thức mình không còn gì để tiêu, sẽ bắt đầu thắt lại. Nhưng khi mọi người cùng thắt, không tiêu nữa, kinh tế sẽ đi xuống vì hơn 70% hoạt động kinh tế của Hoa Kỳ do tiêu thụ. Vòng lẩn quẩn xấu cứ thế gia tăng. Không tiêu kinh tế suy thoái. Nạn thất nghiệp tăng do kinh tế đi xuống sẽ làm dân càng không dám tiêu, lo sợ cho tương lai. Càng sợ không tiêu lại làm kinh tế xuống hơn! Vòng lẩn quẩn này khó mà dứt cho được!

Đây mới chỉ là ảo tưởng kinh tế của dân Mỹ bị tan tành. Nhưng ở mức quan trọng hơn, chính quyền và cả quốc gia Hoa Kỳ cũng đang sống trong ảo tưởng, nếu chỉ nói về chuyện kinh tế không thôi! Vì với mức nợ của quốc gia lên đến hàng vài chục ngàn tỷ Mỹ Kim do ngoại quốc nắm giữ công khố phiếu giấy nợ của quốc gia, khi các xứ như Trung Hoa, Nhật, Saudi Arabia và các xứ sản xuất dầu hỏa khác không cho nợ nữa, Hoa Kỳ sẽ còn khốn đốn đến mức nào? Trong khi đó ngân sách thâm thủng do chính quyền Bush tốn phí về cuộc chiến tranh Iraq lên đến hàng ngàn tỷ và Hoa Kỳ có cơ phải ở lại Iraq hàng trăm năm nữa như lời McCain, tướng lai của quốc gia này càng lúc càng u tối. Ngân sách thiếu hụt trầm trọng mỗi năm một tăng gia, cán cân mậu dịch lệch lạc nhiều, Hoa Kỳ nhập cảng nhiều hơn xuất cảng do tiêu thụ quá nhiều, kỹ nghệ bị cạnh tranh không địch lại với các xứ Á Châu đang lên. Hoa Kỳ như anh nhà giàu sắp bị phá sản nhưng vẫn còn ảo tưởng mình tiền rừng bạc bể, tiếp tục sống huy hoàng không cần biết đến ngày mai, nhắm mắt làm ngơ mọi chuyện, không quan tâm đến sự chấm dứt bắt đầu sắp đến!

**Khuất Phong Nguyễn Đình Phùng**